

**Gedragsprotocol
Brede School Antonius de Vecht
Augustus 2024**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Uitgangspunten pedagogisch klimaat	3-4
2. Sociaal emotionele ontwikkeling	4
3. Kanjertraining	5-6
4. Pesten	7-10
5. Aanpak grensoverschrijdend gedrag	10-11
6. Conflictbeheersing	12-13
Bijlagen	
Bijlage 1 Afsprakenkaart Gedragsprotocol Kanjertraining	14
Bijlage 2 Uitgangspunten en/of -protocollen in verband met gedrag	15-17
Bijlage 3 Sociale Veiligheid Protocol Kanjertraining	18-21

Gedragsprotocol op Brede School Antonius de Vecht

Inleiding

De Antonius staat voor een veilige leer-en leefomgeving waar welbevinden en betrokkenheid de pijlers zijn waarmee we naar kinderen kijken. We werken vanuit waarden, normen en voorbeeldgedrag. Wij willen een school zijn waar iedere leerling zich sociaal aanvaard voelt en zich kan ontwikkelen in een sfeer van veiligheid, acceptatie, erkenning en wederzijds respect en vertrouwen. Het gedragsprotocol geeft ons richtlijnen om eenduidigheid te krijgen in het omgaan met elkaar op de Antonius. Hierbij gaan wij uit van een oplossingsgerichte werkwijze die gericht is op een positieve houding van alle partijen, d.w.z. van de leerkrachten, kinderen en ouders.

De Antonius is een **Kanjerschool**.

In iedere unit wordt de werkwijze van de Kanjertraining toegepast. We willen zorgen voor een goed pedagogisch klimaat op school en richten ons op het vergroten van de sociale vaardigheden en het oplossend vermogen van onze kinderen.

We leren onze kinderen op een respectvolle, plezierige en veilige manier met elkaar omgaan. Er wordt aandacht besteed aan het bevorderen van zelfvertrouwen en zelfbeheersing. Aan accepteren van een ander en anders mogen zijn. Ook wordt er gewerkt aan reflecteren op dominant gedrag en meeloopgedrag.

Ook van ouders wordt verwacht dat zij met respect spreken over elkaars kinderen en opvoeding. Uiteindelijk doen we allemaal ons uiterste best naar eer en vermogen. Zie ook:

<http://kanjertraining.nl/informatie-voor-ouders/pesten>

1. Uitgangspunten pedagogisch klimaat

- ✓ We zijn te vertrouwen.
- ✓ We geven het goede voorbeeld.
We zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Wat we van kinderen verwachten doen we zelf ook.
- ✓ We gaan respectvol met elkaar om.
- ✓ We praten met elkaar en niet over elkaar, ook op Social Media.
- ✓ Als zich een probleem voordoet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar.
We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- ✓ Welbevinden.

Bij het kijken of het welbevinden van kinderen hoog is kijken we naar de volgende punten:

- Voelen als een vis in het water
- Vol functioneren
- Openheid
- Plezier beleven
- Genieten
- Open staan voor de omgeving
- Ontspannend
- Spontaniteit
- Innerlijke rust
- Weerbaar zijn
- Zichzelf durven zijn
- Positief zelfbeeld
- Assertiviteit
- Goed in je vel zitten
- Zelfvertrouwen

2. Sociaal emotionele ontwikkeling

Om het welbevinden van kinderen te verhogen wordt er veel aandacht besteed aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het welbevinden van een kind zien wij als een belangrijke voorwaarde voor een optimale ontwikkeling.

De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd en gevolgd op de volgende manieren:

- Versterken van de sociale vaardigheden bij de kinderen middels oefeningen en lessen uit de Kanjertraining
- Aanleren van verschillende oplossingsstrategieën die ingezet kunnen worden bij conflicten
- Groepsgesprekken en kindgesprekken waarin gereflecteerd wordt op ervaringen en gedrag
- Bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie
- We versterken talenten van kinderen en benoemen die
- Tussentijds screenen en het volgen van de sociaal emotionele ontwikkeling met behulp van Looqin
- Betrekken van ouders bij het goed houden en/of bewerkstelligen van een goede sfeer op school
- Gesprekken met elkaar en met ouders over conflictbeheersing, eenzaamheid, eigenheid, slachtofferschap, algemene omgangsvormen, straatcultuur, cultuur van wederzijds respect, anders mogen zijn (Voorlichtingsavond, Kanjertraining)

3. Kanjertraining

Bij de Kanjertraining, maar ook daarbuiten, staan de volgende Kanjerafspraken centraal:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- We werken samen
- We hebben plezier
- We doen mee

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

<p>Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook de ander te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht; wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn.</p> <p>Als we allemaal onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties</p>	 <p>De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...</p>
<p>Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander.</p> <p>Ouders en leerkrachten laten met de wit-zwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.</p>	 <p>Wit en zwart</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap

De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd.

Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.

Wit en rood

- vertrouwen
- vrolijk
- humor
- positief denken

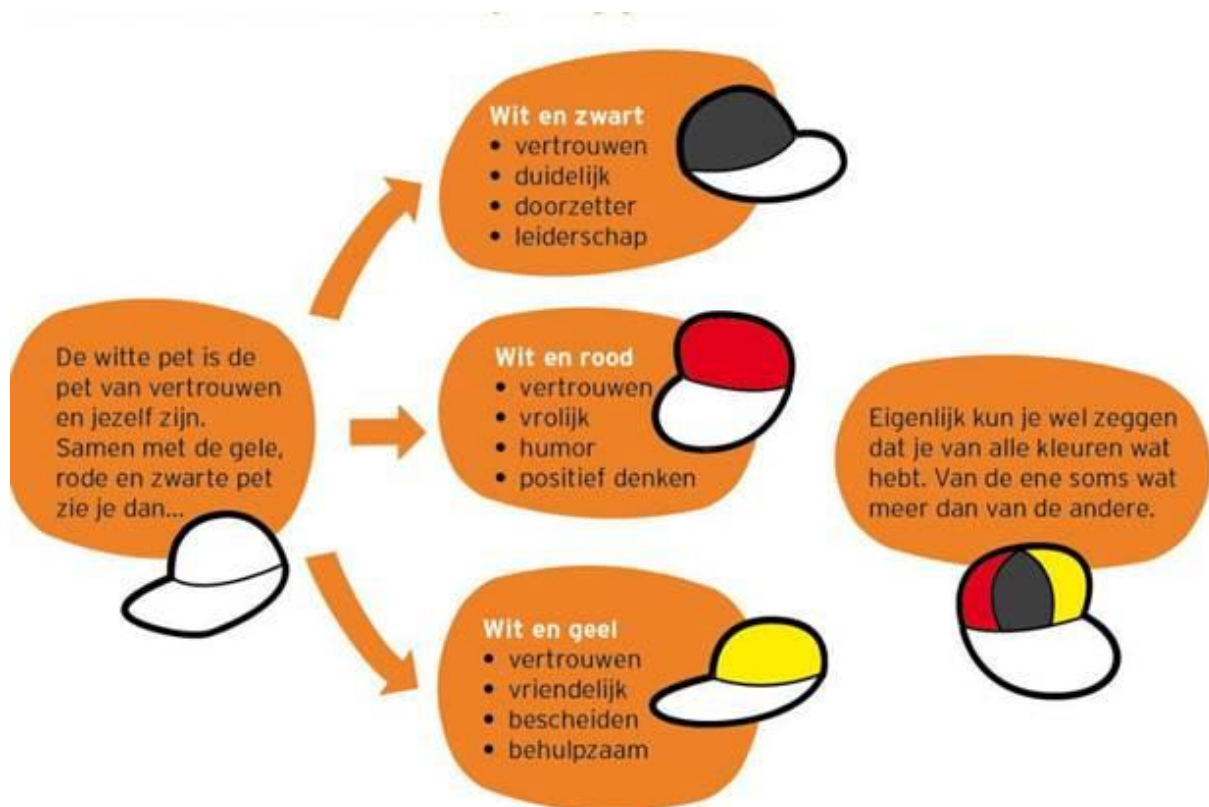

Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden.

Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.

Wit en geel

- vertrouwen
- vriendelijk
- bescheiden
- behulpzaam

4. Pesten

Eén van onze doelen is te zorgen voor een duurzaam harmonieuze leeromgeving. Pesten¹ past daar niet bij. Daarom werken we aan een preventieve en curatieve aanpak van pesten, waarbij de hele schoolgemeenschap - de kinderen, het schoolteam en de ouders - betrokken wordt.

In alle units zetten we de Kanjertraining in om van onder- tot en met bovenbouw op een consequente manier de sociale vaardigheden en het daarmee samenhangend sociaal gedrag te ontwikkelen en pest tegen te gaan.

Bij de aanpak van pestproblemen volgen we de zogenaamde vijfsporenaanpak.

De aanpak bestaat uit het:

1. helpen van een gepest kind,
2. helpen van een pestend kind
3. steunen, informeren en adviseren van ouders zowel van gepeste en pestende kinderen
4. mobiliseren van de andere kinderen (de zwijgende middengroep)
5. nemen van verantwoordelijkheid als schoolteam

Herkenbaar gedrag van een pestend kind

- “Ik weet van niets” gedrag
- Brutale grote mond
- Zelf buiten schot blijven, meelopers zoeken
- Aanzien verwerven
- Iemand buiten sluiten
- Briefjes doorgeven
- Bezittingen afpakken
- Opmerkingen ten koste van een ander maken
- Op een neutrale plek iemand opwachten
- Het toezicht ontwijken

Herkenbaar gedrag van een slachtoffer

- In zichzelf keren
- Niet kunnen slapen
- Niet naar school willen
- Een omweg nemen
- Buikpijn
- Huilerig/verdrietig/gefrustreerd/boos
- Onherkenbaar gedrag vertonen
- Zelf een pestend kind worden

---

¹ Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische- en/of fysieke mishandeling, door een kind of een groep kinderen, van een kind, dat niet of onvoldoende in staat is zichzelf te verdedigen.

Preventie

Met behulp van de Kanjerlessen geven wij de preventie van pesten vorm.

Kernpunten in de aanpak zijn:

1. De Kanjerafspraken
2. Denk goed na over jezelf en de ander
3. Pieker niet in je uppie, maar deel je zorgen met de ander, zeker ook met je ouders
4. Denk oplossingsgericht
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met kritiek
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil
  - 6a. Is er sprake van onvermogen, dan mag de leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor
  - 6b. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer gedaan worden op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook 'de eigen gang' mag gaan
7. Hulp in de vorm van een maatje/buddy/tutor (bemiddeling)
8. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan

Voorbeeldgedrag leerkrachten

Op school zijn wij ons bewust van de invloed van voorbeeldgedrag. "Een goed voorbeeld doet goed volgen." Het voorbeeldgedrag van de leerkracht nodigt kinderen uit om over te stappen naar de wereld van wederzijds respect.

Doet zich een probleem voor op school dan gaan leerkrachten daar oplossingsgericht mee aan de slag. De leerkrachten hebben hierbij ook de ouders nodig. Om tot een goede oplossing te komen, voor de kinderen, de ouders, de leerkracht, de school en de buurt is oplossingsgerichte en respectvolle communicatie tussen leerkrachten, ouders en kinderen essentieel.

Aanpak

Het rollenspel

De Kanjertraining richt zich op meer dan pesten alleen. Kinderen leren om te gaan met gedrag van een ander. Kinderen die zich misdragen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid en hun verlangen het goede te doen. De meeste kinderen bedoelen het goed, maar zo komt het dan niet over. Daarin wijkt een kind niet af van veel volwassenen. Als zoiets zich voordoet, dan is het goed dat het kind wordt gecorrigeerd. Omdat leerkrachten en ouders niet alles zien, is het van belang dat kinderen zelf ook enige zelfredzaamheid vertonen. Kinderen kunnen best aan elkaar vertellen dat ze last hebben van bepaald gedrag. Omdat kinderen, op een enkeling na, niet vervelend willen doen, zijn op dit niveau de meeste problemen op te lossen. In de Kanjertraining wordt expliciet geoefend in rollenspelen hoe je kunt reageren op vervelend gedrag. Dit gebeurt met gedragsrollen met behulp van verschillende petten. Kinderen leren rechttop te staan, de ander aan te kijken en te zeggen: 'Ik vind het vervelend, wil je ermee stoppen?' Vervolgens lopen ze naar een andere leerling die ze kunnen vertrouwen (een 'maatje'). Daar gaat de leerling niet zeuren, maar gaat samen met het maatje naar de juf of meester. Tijdens dit rollenspel hebben medeklasgenoten de neiging om te giechelen om het grensoverschrijdend gedrag van de uitdager. Aan deze kinderen wordt duidelijk gemaakt dat dit giechelgedrag het pestgedrag van de uitdager versterkt.

Ze geven als het ware 'benzine' aan een vervelend lopend motortje. De kinderen leren geen voeding (benzine) meer te geven aan vervelend gedrag. Zo oefent niet alleen de gepeste, maar ook de omstander.

Rol ouders

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben een verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen: het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders andermans kind een lesje gaan leren, met het doel de problemen voor het eigen kind op te lossen. Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten, directie en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met het doel een goede oplossing te vinden die ook in de toekomst houdbaar is.

Voorbeeldgedrag van leerkrachten en ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest als duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar (fatsoensnormen), waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met verbaal of fysiek geweld worden opgelost. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en kinderen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen.

Wat wordt er van u als ouder verwacht?

Het oplossen van conflicten tussen kinderen is zelden een probleem als op basis van het voorgaande met elkaar wordt overlegd. Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten. Van ouders wordt verwacht dat zij zich aan de volgende vuistregels houden:

- Wij verwachten dat u andere ouders en kinderen respectvol benadert;
- U spreekt in positieve zin over andermans opvoeding en andermans kind;
- Als u zich zorgen maakt om het welzijn van uw kind, of het welzijn van andermans kind, dan overlegt u met de school;
- Als ouder kent u het verschil tussen overleg waarin zorg wordt gedeeld/een oplossing wordt gezocht, en kwaadsprekerij;
- U onthoudt zich van kwaadsprekerij op internet of via WhatsApp.

Wat we van kinderen verwachten op school

- Spreek met respect over je ouders. Uiteindelijk bepalen jouw ouders wat wel en niet kan.
- Spreek met respect over je school. Uiteindelijk bepalen de leerkrachten wat wel en niet kan op school.
- Spreek met respect over je klasgenoten. Beheers jezelf. Blijf fatsoenlijk. Daar kom je het verst mee. Je juf of meester is hiervoor het aanspreekpunt als dit moeilijk voor je is.
- Spreek met respect over jezelf. Jij mag er zijn. Als je daaraan twijfelt, spreek dan met je ouders en/of je juf of meester.

We leren kinderen zo goed mogelijk te reageren en handelen bij het tegenkomen van 'naar gedrag'. Het volgende wordt binnen de Kanjertraining aangeleerd:

Kom je naar gedrag tegen? Zeg en doe dan dit:

Wil je ermee stoppen? Ik krijg een naar gevoel van jouw gedrag. Ik vind het vervelend dat je dit doet.

Wil je er niet mee stoppen? Meen je dat?

Zoek het uit. Hier heb ik geen zin in. Je haalt je schouders op en gaat iets gezelligs doen. Je blijft rustig, je blijft eigen baas (je laat je niet bepalen door een vervelend persoon) je doet als de witte pet.

Ga weg bij vervelend gedoe. Zoek een maatje, doe iets gezelligs, maak een kletspraatje met iemand anders. Op die manier kom je meestal van pesters af.

Zorg ervoor dat je zelf geen benzine geeft. Ga je reageren dan wordt het alleen maar erger. Stopt het niet? Ga dan naar de juf of meester.

Op social media volg je dezelfde gedragslijn. Met dit verschil dat je hulp kunt inroepen bij meldknop.nl. Je doet dat nadat je met je ouders hebt besproken wat er aan de hand is.

Signaleren van pesten

Wij laten de kinderen één keer per jaar de leerlingvragenlijst invullen van LooqinU2. Op deze manier brengen wij stelselmatig de sociale situatie van de groep in kaart waarbij de leerkrachten mogelijke problemen tussen kinderen tijdig kunnen signaleren. Dit helpt om pesten beter en sneller aan te pakken.

Melden van pesten

Ouders, kinderen en betrokkenen kunnen zich altijd richten tot de (eigen) leerkracht, intern begeleider of directie. Ook de vertrouwenspersoon en coördinator pesten, Mabel Weijers kan hierbij helpen.

5. Aanpak grensoverschrijdend gedrag

Uitgangspunt

Gedrag dat de veiligheid van anderen in gevaar brengt, past niet op onze school. Om deze reden is bij ons het uitgangspunt dat we consequent omgaan met kinderen die dergelijk gedrag laten zien. Communicatie naar alle betrokkenen is daarbij van essentieel belang. Binnen de school willen we de veiligheid van iedereen waarborgen en aan iedereen een veilige schoolomgeving bieden.

Grensoverschrijdend gedrag

We verstaan onder grensoverschrijdend gedrag het gedrag waarbij iemand terugkerend psychisch en/of fysiek een ander lastigvalt, bedreigt of aanvalt, waarbij regels structureel overschreden worden of materialen worden vernield en/of beschadigd. Hierdoor vormt de leerling een bedreiging voor de waarborging van de veiligheid van de leerling zelf en zijn omgeving.

Grensoverschrijdend gedrag kan zich op verschillende manieren manifesteren:

- Fysiek: gericht op het lichaam van de ander, zoals slaan, schoppen, spugen, verwonden, vastgrijpen
- Psychisch: lastigvallen, bedreigingen met geweld, chantage, onder druk zetten, schelden, achtervolgen
- Verbaal: schelden, beledigen
- Digitaal geweld: pestgedrag via internet/sociale media
- Discriminatie in woord of gedrag
- Vernielingen van objecten en materialen
- Seksueel: seksistische opmerkingen, seksuele toespelingen, ongewenste intimiteiten
- Weglopen van school
- (Nep)wapens: op onze school zijn gevaarlijke voorwerpen (nep)wapens verboden.

We blijven altijd met een leerling in gesprek die grensoverschrijdend gedrag vertoont. We kiezen voor een time-out, zodra de veiligheid van andere kinderen niet gewaarborgd kan worden. Zodra dit zich voordoet, kiezen we zo mogelijk om het kind binnen de school op te vangen zodat het niet ontkoppeld wordt. Een kind kan zichzelf buitensluiten door gedrag te vertonen waar een groep zich niet prettig bij voelt, maar wij sluiten een kind nooit buiten. We blijven met het kind in contact. In overleg met ouders kan een de time-out plek ook thuis zijn. Ook dan blijven we als school en met name de leerkracht in contact en doen we er alles aan om het kind weer op te nemen in de groep. Belangrijk hierbij is dat het kind zich openstelt voor het gevoel en de wensen van de groep en hierover het gesprek aan wil gaan. Lukt dit niet, dan gaan we uitzoeken hoe we kunnen helpen en ondersteunen.

Grensoverschrijdend gedrag van ouders en personeel

Ook grensoverschrijdend gedrag van ouders en personeel tolereren we niet. Dit gedrag kan leiden tot een (schriftelijke) waarschuwing, (tijdelijke) ontzegging van toegang tot de school en uiteindelijk tot verwijdering van de leerling (ouders) van de school. Op grond van de CAO voor het Primair Onderwijs kunnen stappen worden gezet die noodzakelijk zijn bij grensoverschrijdend gedrag van personeelsleden.

6. Conflictbeheersing

Fases van conflict en veiligheidsplan ten behoeve van conflictbeheersing

Ongewenst gedrag zorgt voor conflicten. De onderstaande conflictpiramide laat de ernst van een conflict zien vanuit het perspectief van een volwassene. In het hiernavolgende veiligheidsplan worden de acties beschreven die in iedere fase van conflict worden uitgevoerd.

Fasen in aanpak conflictbeheersing

In iedere fase van conflict wordt een bijpassende actie uitgevoerd. Deze acties worden uitgevoerd op de Kanjermanier en sluiten aan bij de werkwijzen die de leerkrachten en de kinderen geleerd hebben tijdens de trainingen en lessen.

Fase 0:

Je gedraagt je naar kinderen, leerkrachten en andere mensen in de school aardig en beleefd. Je werkt goed samen en kunt een ruzie goed oplossen en plagen wordt geen pesten.

Fase 1:

Je bent (met regelmaat) storend naar andere kinderen, de leerkracht.

- De leerkracht bespreekt het gedrag met jou en eventuele andere betrokken kinderen om uit te zoeken wat er aan de hand is.
- De leerkracht zoekt samen met jou wat er nodig is om de verbinding weer tot stand te brengen.
- Je krijgt de kans het zelf aan je ouders te vertellen. Daarna neemt de leerkracht contact op met jouw ouders

Fase 2:

Storend gedrag waar je niet lang geleden op bent aangesproken, blijft zich herhalen. Er is sprake van een patroon.

- De leerkracht gaat met je in gesprek over het gedrag en geeft aan dat je over grenzen van anderen heen gaat en dat dit moet stoppen. Samen bespreek je hoe je dit gedrag kunt veranderen.
- De afsprakenkaart wordt samen met jou ingevuld.
- Samen brengen we je ouders op de hoogte en zo nodig gaan we samen in gesprek.

Fase 3:

Het storende gedrag blijft zich herhalen, ook nadat we met je ouders er over gesproken hebben.

- We gaan samen met je ouders in gesprek.
- We onderzoeken of het onmacht of onwil is. Bij onmacht zoeken we samen hoe we het op kunnen lossen, je ouders worden geïnformeerd en zijn zo mogelijk bij dit gesprek. Bij onwil kiezen we voor een time-out. Je krijgt een plek op school, buiten de unit, we gaan in gesprek met je ouders. De directie/ lb-er is betrokken.

Uitvoeringsbepaling

De directie van de Antonius is bevoegd af te wijken van het gedragsprotocol als er sprake is van een bijzondere omstandigheid en handelen volgens het gedragsprotocol onevenredig nadelige gevolgen met zich mee brengt.

Bijlage 1 - Afsprakenkaart Gedragsprotocol Kanjertraining

Afsprakenkaart

Datum:.....

Vandaag is.....(naam)

In fase 2 of 3 terechtgekomen (omcirkel wat van toepassing is)

Oorzaak/incident (en):

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

Voor de komende periode gelden de volgende afspraken voor jouw gedrag:

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

De evaluatie vindt plaats op .....(datum)

Op de hoogte gebracht van de gemaakte afspraken:

Kind	Datum
Leerkracht	Datum
Ouder	Datum
Directie	Datum

Bijlage 2 - Uitgangspunten en/of -protocollen in verband met gedrag

Over de volgende gedrag gerelateerde onderwerpen hanteert de school de hiernavolgende uitgangspunten en/of protocollen:

- 1.1. Seksuele intimidatie
- 1.2. Persoonlijke contacten
- 1.3. Vandalisme en diefstal
- 1.4. Agressie en geweld
- 1.5. Discriminatie en racisme
- 1.6. Conflictbeheersing
- 1.7. Pesten
- 1.8. Kleedgedrag
- 1.9. Gsm- en internetgebruik

1.1 Seksuele intimidatie

- Seksueel getinte opmerkingen en grof taalgebruik worden niet getolereerd en zoveel mogelijk gecorrigeerd.
- Handtastelijkheden worden niet getolereerd
- Binnen de school worden geen seksueel getinte affiches, tekeningen, artikelen e.d. gebruikt
In onze schoolgids is een klachtenregeling opgenomen van algemene aard en/of pedagogisch didactisch handelen met betrekking tot klachten van seksuele intimidatie.

1.2 Persoonlijke contacten

- Indien kinderen nablijven, waardoor een een-op-een contact ontstaat, blijft de deur van de klas/ruimte open en blijft zowel het teamlid als de leerling 'in het zicht'.
- Bij alle lichamelijke hulp houdt de leerkracht rekening met zich ontwikkelend schaamtegevoel en verschillen in gevoelens bij kinderen uit andere culturen.

1.3 Vandalisme en diefstal

- Er is respect voor de persoonlijke eigendommen van jezelf en de ander.
- Er wordt zorgvuldig en netjes omgegaan met materialen van de school.
- Er wordt veilig gebruik gemaakt van het gebouw, de voorzieningen, het meubilair en gereedschappen ter voorkoming van beschadiging en/of onzorgvuldig gebruik.

1.4 Agressie en geweld

- Iedere vorm van fysiek of psychisch geweld of het aanzetten tot wordt zoveel mogelijk voorkomen en niet getolereerd. Mocht dit gedrag voorkomen, dan wordt altijd aangifte gedaan bij de politie.
- Teamleden, kinderen, ouders en andere bezoekers die onder invloed van alcohol of drugs de school bezoeken wordt de toegang geweigerd.
- Gebruik van alcoholhoudende drank en drugs is in de school niet toegestaan.
Signaleren

1.5 Discriminatie en racisme

- De school accepteert geen discriminatie. Dit betekent dat er geen enkel onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur wordt toegepast, waardoor de gelijkheid van rechten en/of fundamentele vrijheden van anderen worden aangetast.
- Op school geven teamleden, ouders en kinderen geen uiting aan racistische opvattingen.
- Teamleden, ouders en kinderen spreken een ander niet aan op uiterlijk of seksuele geaardheid.
- Teamleden zien erop toe dat kinderen en ouders (binnen de school) ten opzichte van medeleerlingen en hun ouders geen racistische of discriminerende houding aannemen in taal en gedrag.

1.6 Conflictbeheersing

Voor conflictbeheersing in een ongewenste situatie, veroorzaakt door een leerling volgen we de aanpak van de kanjertraining. Deze is beschreven in het Gedragsprotocol Kanjertraining.

1.7 Pesten

Een van onze doelen is te zorgen voor een duurzaam harmonieuze leeromgeving. Pesten² past daar niet bij. Daarom werken we systematisch aan een preventieve en curatieve aanpak van pesten, waarbij de hele schoolgemeenschap - de kinderen, het schoolteam en de ouders - betrokken wordt.

In alle units zetten we de Kanjertraining in om van onder- tot en met bovenbouw op een consequente manier de sociale vaardigheden en het daarmee samenhangend sociaal gedrag te ontwikkelen en pest tegen te gaan.

Bij de aanpak van pestproblemen volgen we de zogenaamde vijfsporenaanpak. De aanpak bestaat uit het:

- 1 helpen van een gepest kind,
- 2 helpen van een pestend kind,
- 3 steunen, informeren en adviseren van ouders zowel van gepeste en pestende kinderen,
- 4 mobiliseren van de andere kinderen (de zwijgende middengroep),
- 5 nemen van verantwoordelijkheid als schoolteam.

Herkenbaar gedrag van een pestend kind

- “Ik weet van niets” gedrag
- Brutale grote mond
- Zelf buiten schot blijven, meelopers zoeken
- Aanzien verwerven
- Iemand buiten sluiten
- Briefjes doorgeven
- Bezittingen afpakken
- Opmerkingen ten koste van een ander maken
- Op een neutrale plek iemand opwachten
- Het toezicht ontwijken

---

² Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische- en/of fysieke mishandeling, door een kind of een groep kinderen, van een kind, dat niet of onvoldoende in staat is zichzelf te verdedigen.

Herkenbaar gedrag van een slachtoffer

- In zichzelf keren
- Niet kunnen slapen
- Niet naar school willen
- Een omweg nemen
- Buikpijn
- Huilerig/verdrietig/gefrustreerd/boos
- Onherkenbaar gedrag vertonen
- Zelf een pestend kind worden

1.8 Kleedgedrag

Op grond van de Algemene Wet Gelijke Behandeling mogen kledingvoorschriften niet discriminerend zijn t.a.v. godsdienst of levensovertuiging, politieke overtuiging, ras, geslacht, nationaliteit of seksuele geaardheid. Kleding mag de communicatie en identificatie niet belemmeren.

1.9 Mobiele telefoon- en internetgebruik. Afspraken voor kinderen:

- Persoonlijke informatie doorgeven op internet, zoals namen, adressen en telefoonnummers, kan alleen na toestemming van de leerkracht.
- Contacten leggen met iemand gebeurt alleen met toestemming van de leerkracht.
- Er worden alleen sites bezocht die door de leerkracht zijn toegestaan.
- Vertel de leerkracht direct als je informatie tegenkomt waarbij je je niet prettig voelt, of waarvan je weet dat dat niet hoort
- Pesten via de app mag niet, hier word je op aangesproken.
- Je geeft je ouders/ leerkracht toegang tot de groepsapp als er een melding gedaan wordt van pestgedrag.
- Ouders: wees nieuwsgierig en laat merken dat je weet hoe de apps werken die uw kind gebruikt, lees zo nodig mee.

Afspraken voor leerkrachten en ouders:

- De leerkracht wordt geacht voor e-mail- en internetgebruik een voorbeeldfunctie te vervullen.
- Internet wordt gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden.
- Ouders kunnen bij aanmelding van hun kind aangeven bezwaar te maken tegen plaatsing van foto's van hun kind op online media.

Bijlage 3 – Sociale Veiligheid Protocol Kanjertraining

Sociale Veiligheid Protocol Kanjertraining

Dit protocol is geformuleerd vanuit de wij-vorm van school en ouders. Dat betekent dat u als school dit protocol als voorbeeld kan gebruiken voor uw veiligheidsbeleid.

U vindt in dit document de onderdelen:
Doelen, De uitgangspunten, Wat doen we preventief en hoe doen we dat en Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Doelen

- Leerlingen voelen zich veilig op school (sociaal, psychisch en fysiek)
- Leerlingen, leerkrachten, directie, kanjer-/anti-pestcoördinator en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.

De uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als leerlingen zich veilig voelen op school.

De visie en levenshouding van de Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school.

1. We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord.

Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

<p>de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander.</p> <p>Ouders en leerkrachten laten met de wit-zwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.</p>	<p>Wit en zwart</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap
<p>De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grappjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd.</p> <p>Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimale en vrolijkheid.</p>	<p>Wit en rood</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • vrolijk • humor • positief denken
<p>Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden.</p> <p>Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.</p>	<p>Wit en geel</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • vriendelijk • bescheiden • behulpzaam

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (zwarte pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopgedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijlgerakt'.

3

3. We geven het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media
- Indien zich een probleem voor doet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

Inhoud Kanjertraining

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van de volgende materialen. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar met zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij (ouders en het team) het goede voorbeeld geven.

De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

<p>Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander.</p> <p>Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn.</p> <p>Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.</p> <p>Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast</p>	<p>De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...</p>
---	--

4

Het gaat mis als je niet doet als jezelf

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn, dan valt de witte pet weg. Je doet dan zo:

- Ik schop, sla, duw, pest.
- Ik maak vervelende grappjes, lach anderen uit en doe mee met de zwarte pet.
- Ik doe zielig, zeg niks, kijk naar de grond.

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: "Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?" "Ik zie een heleboel witte petten!" "Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet." De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

Let op: we koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag, en gedrag kun je veranderen. Een kind **doet** als een rode pet op een moment, en **is** de rode pet niet.

In rollenspel gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

Smileyposter

Leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

4

	Dit doen we wel	Dit doen we niet	
Veel jij je hier zelf goed bij?			Je doet iets waar een ander last van heeft.
Kijk of vraag of je klasgenoot nog bij is.			Of je geeft benzine aan storend gedrag (motor), waardoor deze door wil gaan. Je klasgenoot voelt zich daar niet bij bij.
Vindt de juf of meester dit nog prettig?			De leerkracht wordt er niet bij van.
Zouden je ouders dit goed vinden?			Je ouders vinden dit niet prettig.
Allesmaal ja? Ga zo door!			Iemand niet bij? Was dat je bedoeling?

Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen.

Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens, zodat de ander rekening met je kan houden.

Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Op school ziet u deze uitgangspunten op de kanjerpraktijkposters. De kleuren verwijzen naar de petten. Hieronder staan de posters zoals bedoeld voor de kleuters.

Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Gedoe hoort erbij en is leeraanzet

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe?

Fase 1: kind heeft last van een ander

Vuistregel van de Kanjertraining:

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.

Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten, en vervolgens agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkracht, ouders). Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te

Motor en Benzine: alles wat aandacht krijgt, groeit

Leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven.

In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

Leerkracht

De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan: "Geef maar geen benzine". Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht (benzine) van de leerkracht.

Ouders

Wat kunnen ouders thuis doen?

Bevraag uw kind eens of het benzine geeft in de klas. Soms klagen kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine blijken te geven aan dit gedrag. Dit kan door erom te lachen, door ernaar te kijken maar ook door te klagen ("oohhh, stil nou eens, nouou, hou nou op..."). Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand.

Waar geeft u thuis benzine aan? Licht u om storend gedrag van uw kind, dan zal uw kind hiermee doorgaan. Spreek u alleen uw kind aan op negatief gedrag, dan zal uw kind daarmee aandacht vragen. Geef daarom veel complimenten en benoem dus gedrag wat u prettig vindt. Dan zal dat gedrag versterkt worden.

keuren ("mep maar terug"), té veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind. Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelt.

Fase 2: het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Wordt dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinvacht, ouders).

Vaak blijft het bij een incident, en is er geen sprake van structureel pesten.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of zwarte pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3: Iemand wordt structureel lastiggevallend vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastiggevallend (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk grenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

- Denk aan alle rollen binnen het pesten.
  - Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgeboogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
  - We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klagenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
  - Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werk het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
  - Klagenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.
- Betrek de context.
  - Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klagenoten, ouders en de school.
  - De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op:
    - Wat gaat er goed in de klas?
    - Wat willen we verbeteren in de klas?
    - Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
    - Wat wordt ons plan?
    - Hoe kunnen we elkaar helpen?
- Indien nodig, betrekken wij de wijkagent

Schooling Kanjertraining Almere - info@kanjertraining.nl

9

In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie zou dan kunnen zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen.

Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Denk bij schade ook aan *hersteleerrecht*:

Voorbeelden:

- Fysiek iets aangedaan: knuffel geven
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: tijd inhalen
- Racisme: werkstuk maken over tweede wereldoorlog

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag onduidelijk afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas toe rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld. Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerlichtvoet. Hieronder wordt dit stap voor stap uitgelegd.

Onmacht versus Onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. In de bijlage *Handvatten Grensoverschrijdend gedrag* is stapsgewijs weergegeven hoe te reageren in beide gevallen.

Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht/onvermogen/beperking of onwil. De Kanjertraining is van mening dat hier een 'streng' onderscheid in moet worden gemaakt. Dit onderscheid zit door de hele Kanjertraining heen.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins)omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Schooling Kanjertraining Almere - info@kanjertraining.nl

11

- We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:
  - Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
  - We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
  - We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
  - We blijven met respect spreken over en met elkaar.
  - Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Wij kunnen ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

De rol van leerkrachten, ouders en directie bij grensoverschrijdend gedrag Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toediening of -intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders?

Voorbeelden zijn: schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, agressie, dreigen met een waakhond loslaten etc.

Schooling Kanjertraining Almere - info@kanjertraining.nl

10

Wat helpt is:

- Met ouders en kinderen moet worden besproken dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen zodat klagenoten zich veilig voelen. Wanneer ouders tegen hun kind blijven zeggen dat hij/zij er niks aan kan doen, dan krijgt het kind een vrijbrief om zich te misdragen. De inzet, de motivatie, de urgentie is nodig om het kind ander gedrag te leren.
- Een groot deel van kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas je taalgebruik dus aan.
- Ouders en leerkrachten geven (op een rustig moment) inzicht in de gevolgen van het gedrag van het kind: "Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/ kinderen worden bang van jou/we kunnen niet werken in de klas, dus je moet uit de klas". Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.
- Ouders en leerkrachten stellen helpende vragen: "Wil jij je zo gedragen? Wil jij dat ik/wij jou zien als...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"
- We geven duidelijke instructie welk gedrag we wel van het kind willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral wat wel.
- Kind uit omgeving halen, soms juist bij leerkracht houden.
- Omstanders wegsturen.
- Kind blijft bij de leerkracht, 1 tot 6 weken, zie toelichting bij interventies op KanVAS
- Kind voorbereiden op nieuwe situaties voordat de hele klas instructie krijgt.
- Coachinggerichte benadering: voordoen is nadoen, "je bent de moeite waard maar dit gedrag kan niet", op zoek gaan naar de oorzaken/friggers, alternatieven bedenken en oefenen hoe je anders zou kunnen reageren
- Leerkracht en ouders vullen de vragenlijst in het Kanjer Volg- en adviesstelsel (KanVAS) in. Samen met ouders kunnen we adviezen selecteren die uit het KanVAS komen en een plan van aanpak maken.
- Individuele kinderen die sociaal vastlopen kunnen met hun ouders een ouder-kind training volgen. Ouders kunnen hiervoor kijken op www.kanjertraining.nl. Of ze kunnen worden doorverwezen naar specialiserende hulp indien nodig.

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk wil gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grensstellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen:

- Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?

Schooling Kanjertraining Almere - info@kanjertraining.nl

12

Als ouders reageren vanuit "nee, maar...", waarin er een opsomming van redenen voor het gedrag komt, zal verwezen worden naar de Smileyposter, met de vraag of het de bedoeling is dat hun kind andere kinderen lastigvalt. De meeste ouders willen dit niet.

De neiging ontstaat soms om alle omstandigheden rondom het kind te gaan aanpassen (beter toezicht, andere kinderen en de leerkracht moeten anders doen). Wanneer het echter om *onwilt* gaat, kan de omgeving helemaal worden aangepast, maar wil het kind zich nog steeds niet fatsoenlijk gedragen. Vandaar deze bovenstaande vraag aan de ouders: Keurt u dit gedrag goed?

Als ouders daarop aangeven dat ze het gedrag afkeuren, dan moeten ouders dat duidelijk tegen hun kind zeggen.

School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich *willen* misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich *willen* misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

Mijn kind mag slaan

Wat als ouders een andere opvatting hebben over gedrag dan de school? Ouders vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Kortom, de rode kant van de smileyposter wordt goedgekeurd door de ouders.

De ouder wordt nu doorverwezen naar de directie. Deze maakt duidelijk:

- We hebben alle respect voor de regels die u thuis hanteert, daar bent u immers de baas
- Op school hebben wij aanvullende regels, deze bepalen wij.
- Indien u kiest voor onze school, moet u tegen uw kind zeggen dat hij zich op school aan de schoolregels moet houden.
- Wilt u ons helpen? Als alle kinderen voor zichzelf opkomen op de manier die u wenst, dan kan ik de veiligheid niet garanderen op school. Dat is mijn taak als directie.
- Als u niet wilt dat uw kind zich aan de schoolregels houdt, is er geen plek meer op deze school en moet u zoeken naar een school die beter aansluit bij uw wensen.

Tot die tijd wordt er een passende oplossing gezocht die recht doet aan de situatie. Het bestuur moet hierover geïnformeerd worden, zodat school rugdekking heeft.

Bijvoorbeeld:

- Contract opstellen met duidelijke afspraken
- Het kind wordt een of twee klassen hoger of lager geplaatst, in een "oefenklas"
- Het kind is slechts een beperkt aantal uren op school
- Feedbackoefeningen doen
- Consequenties bedenken wanneer leerling het leren belemmert. Bijv. kind wordt opgehaald door ouders als het zich misdraagt. School is immers een leerinstelling en geen opvang.
- Kind blijft bij de leerkracht, 1 tot 6 weken, zie toelichting bij interventies op KanVAS
- Schorsing binnen de grenzen van de leerplichtwet
- Plaatsing op een andere school

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat..."

En wat het hem/haar/de klas doet (gevoel):
"Ik merk dat het...", "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:
"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"Wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij Ja:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:
  - "Kijk me aan", ik wil dat je nu..."
  - "Stoppen nu", "Hier geven...(materiaal)"
  - "Je hebt nu de keus..."

Je luistert naar mij

Consequentie
Bijvoorbeeld:
- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks... (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de **BEDOELING**:
- "Was het jouw bedoeling om...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

Onmacht
Nee, ik wil stoppen:
- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

Onwilt
Ja, ik wil doorgaan:
- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- Kind uit de klas

Gesprek met ouders: Keuren ouders het gedrag goed?

Nee
Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Samen plan van aanpak maken
2 klassen hoger/lager
Kind dichtbij leerkracht

Nee, maar
Smileyposter
'Er is geen excuus voor wangedrag'
'Wilt u dat uw kind...?'

Ja
Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
Is dit de juiste school voor u?
Schorsen
Gedrag verandert niet? Vervangende school

